

Vergaderjaar 2022–2023

26 234

Vergaderingen interim- Committee en Development Committee

Nr. 272

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 28 oktober 2022

De vaste commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over de brief van 23 september 2022 over de geannoteerde agenda voor de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden voor de jaarvergadering van de Wereldbank van 10–14 oktober 2022 (Kamerstuk 26 234, nr. 270) en over de brief van 22 juni 2022 over het verslag van de Wereldbank voorjaarsvergadering 2022 (Kamerstuk 26 234, nr. 269).

De vragen en opmerkingen zijn op 28 september 2022 aan de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking voorgelegd. Bij brief van 5 oktober 2022 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Wuite

De adjunct-griffier van de commissie,
Goorden

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de Minister

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie danken de Minister voor de toegezonden geannoteerde agenda voor de inzet van Nederland voor de jaarvergadering van de Wereldbank van 10-14 oktober 2022. Deze leden hebben daarover nog enkele vragen.

De Minister schrijft ook dat Nederland zich inzet voor zo ambitieuze mogelijke klimaatfinancieringsdoelstellingen en voor uitfasering van de financiering van fossielebrandstoffenprojecten. Nederland heeft voor deze instellingen een benadering voor projectvoorstellen van «nee, tenzij», waarbij op basis van een beperkt aantal uitzonderingsgronden hiervan kan worden afgeweken. De leden van de VVD-fractie willen aan de Minister vragen welke uitzonderingsgronden dat zijn.

1. Antwoord van het kabinet:

Het kabinet streeft ernaar dat multilaterale ontwikkelingsbanken de financiering van fossiele-brandstoffenprojecten uitfaseren. Nederland verleent geen steun meer aan nieuwe financieringen van de winning, het transport en het gebruik van (steen)kolen en van de exploratie, de ontwikkeling en de productie van aardolie en aardgas (*upstream* olie en gas). Alleen in uitzonderlijke situaties geeft Nederland steun aan de financiering van transport, bewerking, marketing en distributie alsmede het gebruik van olie en gas (*downstream* olie en gas). Hierbij gelden de volgende uitzonderingsgronden: (1) het project draagt significant bij aan het oplossen van een energietekort of ontoereikende energietoegang in lage-inkomenslanden met extreme energiearmoede, (2) het project draagt significant bij aan een energietransitiepad richting klimaatneutraal of (3) er is geen haalbaar duurzaam alternatief en het betreffende land investeert in hernieuwbare energie. Ook kan Nederland instemmen met specifieke transitiepaden voor olie- en gasprojecten *downstream* mits deze passen binnen de doelen van het klimaatakkoord van Parijs. Verder kunnen zwaarwegende geopolitieke overwegingen een grond zijn om een uitzondering te maken.

De leden van de VVD-fractie danken de Minister ook voor het verslag van de Wereldbank voorjaarsvergadering 2022. Deze leden hebben daarover nog enkele vragen.

De Minister schrijft rond het onderwerp Fragiliteit zaken als focus op vrouwen en jongeren, samenwerking met de VN en andere organisaties, aandacht voor klimaat, hervorming van de justitiële sector en voor Mental Health and Psychosocial Support als prioriteiten te hebben genoemd. Deelt de Minister de mening van de leden van de VVD-fractie dat in het kader van effectiviteit en efficiëntie nimmer een focus op de losse facetten afdoende is en een holistische, integrale aanpak vereist is die al deze facetten omarmt? Zo ja, hebben de Ministers dit bij diens interventie kenbaar gemaakt?

2. Antwoord van het kabinet:

Aandacht voor de verschillende grondoorzaken van fragiliteit en conflict moet onderdeel zijn van een holistische integrale aanpak om fragiliteit en conflict effectief tegen te gaan en duurzame vrede te bevorderen. Nederland zet hier dan ook op in en ik heb dit in mijn interventie bij de Voorjaarsvergadering van de

Wereldbank in april dit jaar dan ook gezegd. Nederland pleit bij de Bank consequent voor naleving van de eigen fragiliteitsstrategie¹ die uitgaat van een *conflict sensitive* aanpak die oog heeft voor alle grondoorzaken van fragiliteit en conflict. De in de geannoteerde agenda genoemde prioriteiten zijn dan ook genoemd als accenten binnen de voorgestane holistische integrale aanpak.

De Minister schrijft rond het onderwerp Afghanistan dat Nederland vier prioriteitsgebieden (onderwijs, gezondheidszorg, voedselzekerheid, livelihoods) voorwaardelijk kan ondersteunen. De Ministers noemen hierbij als voorbeeld inclusieve toegang. De leden van de VVD-fractie willen aan de Minister vragen welke concrete voorwaarden worden gesteld voor de Wereldbank bij deze prioriteitsgebieden (met name omtrent rechten van vrouwen en meisjes, lhbtqi+-gemeenschappen en etnische minderheden) en welke maatstaven daarbij worden gehanteerd. Hoe geschiedt de toetsing of voldaan wordt aan deze voorwaarden, welke kwantitatieve parameters worden hierbij gebruikt en wat zijn de consequenties indien niet aan deze voorwaarden wordt voldaan?

3. Antwoord van het kabinet:

Alle inzet op Afghanistan – ook die via de Wereldbank – moet aan de volgende concrete voorwaarden voldoen: (1) steun wordt alleen via multilaterale organisaties of ngo's verstrekt, niet (direct of indirect) via de Taliban, (2) er mag geen inhoudelijke bemoeienis van de Taliban plaatsvinden m.b.t. beleid, uitvoering en management en (3) gelijke toegang voor vrouwen en meisjes is zeker gesteld. Zie mijn brief aan uw Kamer inzake de inzet op de lange termijn voor Afghanistan van 7 juli jl.² De Wereldbank heeft toegezegd deze voorwaarden te hanteren in de uitvoering van haar programmering, waarbij per programmaonderdeel *benchmarks* voor gelijke toegang van vrouwen en meisjes worden vastgesteld en goedgekeurd door donoren. Monitoring vindt plaats door een onafhankelijke *third party monitoring agent*, die regelmatig steekproeven uitvoert om de correcte besteding van middelen te controleren. De Wereldbank rapporteert over de programmering aan het *Steering Committee* van het *Afghanistan Reconstruction Trust Fund (ARTF)*, waarin donoren zitting hebben, de naleving van criteria kunnen toetsen en besluiten kunnen nemen over bevriezing en van de financiering als hieraan niet wordt voldaan. Na het besluit van de *de facto* autoriteiten om meisjes geen toegang te verlenen tot middelbaar onderwijs, in overleg met donoren en conform bovengenoemde voorwaarden besloten geen steun te leveren aan formeel middelbaar onderwijs.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Rondetafelconferentie wederopbouw Oekraïne

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de inzet van de regering voor wat betreft de wederopbouw van Oekraïne. Deze leden erkennen het belang van goed bestuur en slagvaardige nationale en lokale instellingen aan de Oekraïense zijde en een krachtig internationaal coördinatiemechanisme voor het laten slagen van dit project op de lange termijn, maar benadrukken dat dergelijke vereisten er niet aan in de weg mogen staan dat de bevolking van Oekraïne op de kortst mogelijke termijn wordt geholpen de winter door te komen en met de grootste

¹ <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/844591582815510521/world-bank-group-strategy-for-fragility-conflict-and-violence-2020-2025>.

² Kamerstukken 34 952 en 27 925, nr. 177.

noden, zoals daken op woonhuizen, wederopbouw van vitale infrastructuur en ziekenhuizen. De motie van het lid Hammelburg c.s., aangenomen door de Tweede Kamer op 7 juli 2022, verzocht de regering al om in bilateraal verband zo snel mogelijk de nodige herstelhelp in kaart te brengen en te leveren (Kamerstuk 36 045, nr. 98). Deze leden achten deze strategie ook in internationaal verband van het grootste belang. Is de Minister voornemens om in Wereldbankverband te pleiten voor het leveren van herstelhelp op de kortst mogelijke termijn? Zo ja, welke concrete voorstellen is de Minister voornemens te doen? Is de Minister bereid hierin een voortrekkersrol te spelen?

4. Antwoord van het kabinet:

Tijdens de jaarvergadering staat Oekraïne niet op de officiële agenda, maar is het uiteraard een belangrijk onderwerp. De Wereldbank organiseert samen met Oekraïne op 12 oktober een rondetafelconferentie waarop financieringsnoden centraal staan. Deze kunnen worden uitgesplitst in: (1) lopende kosten voor het voortzetten van de oorlog en om dagelijkse uitgaven te financieren, (2) *early recovery* en (3) wederopbouw. De Wereldbank heeft het voornemen om tijdens de jaarvergadering een nieuw trustfond op te richten dat snelle en gecoördineerde hulp aan Oekraïne moet faciliteren. Nederland steunt dit initiatief, omdat dit ten goede komt aan de snelheid waarmee hulp gegeven kan worden, en verbeterde coördinatie. Zoals ook gemeld in de Kamerbrief (Kamerstuk 36 045, nr. 113) zijn de uitdagingen voor Oekraïne en voor de internationale gemeenschap enorm. Het kabinet is zich ervan bewust dat het nu en in de toekomst over aanzienlijke bedragen kan gaan. Nederland is van plan zijn *fair share* aan deze herstel- en wederopbouwopgave van Oekraïne te leveren, zoals het kabinet ook eerder heeft uitgedragen. Dit zal ook de boodschap tijdens de rondetafelconferentie zijn.

Het kabinet heeft in dat kader kennisgenomen van de bevindingen van het *needs assessment* van de Wereldbank – een gezamenlijk product van Oekraïne, de Wereldbank en de Europese Commissie – en de Oekraïense begroting voor 2023 met betrekking tot de staat van de economie en de steun die op korte termijn noodzakelijk is om een verdere armoedeval in Oekraïne te voorkomen. Zoals aangegeven in de Kamerbrief stand van zaken hulp, herstel en wederopbouw Oekraïne, van 27 september (Kamerstuk 36 045, nr. 113) zal de komende periode in internationaal verband intensief gekeken worden naar de beste wijze waarop de noden voor de verschillende fasen van herstel en wederopbouw van Oekraïne kunnen worden ingevuld en hoe de internationale coördinatie zal worden opgepakt.

Er zijn op korte termijn twee bijeenkomsten over herstel en wederopbouw Oekraïne gepland, naast een bijeenkomst op 12 oktober en marge van de Jaarvergadering van de Wereldbank vindt er op 25 oktober een expertbijeenkomst plaats georganiseerd door Duitsland als voorzitter van de G7 samen met de Europese Commissie. Het is duidelijk gezien de urgentie en grootte van de opgave, dat internationale coördinatie zo snel mogelijk moet worden vormgegeven waarbij het mitigeren van fiduciaire risico's mee wordt genomen. In de tussentijd zal steun zoveel mogelijk via multilaterale kanalen moeten worden verleend, daarbij gebruik makend van hun coördinerende rol tussen donoren en Oekraïne en modaliteiten die effectieve monitoring van de steun zo goed mogelijk waarborgt.

Energie- en voedselcrisis

De leden van de D66-fractie onderschrijven de ambitie van de regering ten aanzien van een duurzame wereldwijde energietransitie en het uitschakelen van fossielebrandstoffenprojecten. Deze leden vragen zich wel af of Nederland in internationaal en Wereldbankverband voldoende doet om naast positieve stimulering ook in te zetten op concrete plannen voor uitschakeling van fossielebrandstoffenprojecten. Wat is het standpunt van de Minister ten aanzien hiervan?

5. Antwoord van het kabinet:

Nederland spant zich actief in om financiering van fossiele brandstoffenprojecten door de Wereldbankgroep en andere ontwikkelingsbanken uit te schakelen, zowel door de inzet op zo ambitieus mogelijk beleid, op momenten dat dit wordt geformuleerd of aangepast, door de positiebepaling op individuele projecten als door de bredere dialoog met de banken. Zo geeft Nederland geen steun meer voor voorgestelde financiering van winning, transport en gebruik van (steen)kolen en van de exploratie, ontwikkeling en productie van aardolie en aardgas (*upstream* olie en gas). De uitzonderingsgronden voor de Nederlandse steun aan financiering van distributie, bewerking en gebruik van olie en gas (*downstream* olie en gas) staan beschreven in het antwoord op vraag 1.

Daarnaast voert Nederland samen met een grote groep gelijkgestemde landen een constante dialoog met de multilaterale banken over de uitwerking van hun toezegging om financiering in lijn te brengen met de klimaatafspraken van Parijs en Glasgow. Zo is er mede op Nederlands initiatief een *non-paper* aan de banken gestuurd waarin wordt opgeroepen tot een ambitieuze naleving van de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. De multilaterale banken hebben toegezegd hun operaties in lijn te brengen met het klimaatakkoord van Parijs. De Wereldbank heeft zich gecommitteerd alle nieuwe activiteiten in lijn te brengen met de Parijsdoelen vanaf 1 juli 2023. IFC en MIGA zullen dan 85% te bereiken in de *real sector* financieringen en 100% vanaf 1 juli 2025. Hiertoe is al een methodologie voor de directe financiering van deze projecten tot stand gekomen. De banken werken nu aan beleid op de indirecte financiering hiervan en beleidsondersteuning.

Kan de Minister uiteenzetten hoeveel en welke fossielebrandstoffenprojecten nog door de Wereldbank worden gesteund? Welke concrete voorstellen doet Nederland om ervoor te zorgen dat het beleid van de Wereldbank is gestoeld op het behalen van de doelstellingen van Parijs en Glasgow?

6. Antwoord van het kabinet:

De kabinetsinzet op uitschakeling van financiering van fossielebrandstoffenprojecten door multilaterale banken richt zich op de beëindiging van nieuwe fossiele financieringen, met ruimte voor beperkte uitzonderingsgronden zoals beschreven in het antwoord op vraag 1.

Nederland speelt een actieve rol in de constante dialoog met de Bank over uitschakeling van fossielebrandstoffenprojecten, in nauwe samenwerking met gelijkgezinde landen. Mede op Nederlands initiatief is een *non-paper* aan de multilaterale ontwikkelingsbanken gestuurd waarin wordt opgeroepen tot een ambitieuze naleving van de afspraken uit het klimaatakkoord van Parijs. In dit *non-paper* worden de banken onder meer aange-

spoord een leiderschapsrol te vervullen bij de uitfasering van fossielebrandstoffenprojecten en regelmatig te rapporteren over de mate waarin voortgang wordt gemaakt bij de aansluiting van hun financieringsportefeuille bij de klimaatafspraken uit Parijs.

De meeste huidige fossielebrandstoffenprojecten die de Wereldbankgroep ondersteunt betreffen langlopende projecten die jaren geleden zijn goedgekeurd. De Bank financiert al enige tijd geen projecten rondom steenkool meer en is sinds 2019 ook gestopt met financiering van olie en gas *upstream*. Enkel bij uitzondering financiert de Bank nieuwe gasprojecten *downstream*. Het ging vorig jaar daarbij om slechts enkele projecten. Nederland kijkt zeer kritisch naar elk financieringsvoorstel op het gebied van olie of gas op basis van de in de beantwoording op vraag 1 beschreven criteria. Ook als projecten bij stemming in de Board alsnog worden aangenomen, gaat er een sterke signaalwerking uit van de positie van Nederland en andere kritische landen en zoekt de Bank inmiddels reeds vóór formele bespreking afstemming met de kritische bestuursleden inclusief Nederland om de overwegingen van de Bank toe te lichten en eventuele zorgen te bespreken. Bij het gros van investeringen van de Bank op het terrein van energie is inmiddels sprake van duurzame energieprojecten (wind, zon en water of nieuwe vormen als groene waterstof) of het versterken van energienetten om de energietransitie te kunnen maken en energietoegang te verzekeren.

Daarnaast ondersteunt de Bank landen bij het sluiten van steenkolencentrales. Uw Kamer kan hierbij denken aan steun aan Zuid-Afrika waar sinds de klimaatop in Glasgow wordt gewerkt aan een *Just Energy Transition Partnership*. De Wereldbank speelt een belangrijke rol bij dit partnerschap waarmee Zuid-Afrika wordt ondersteund in de transitie van steenkolen naar hernieuwbare energie.

Financiering van de klimaat- en ontwikkelingsdoelen

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het streven van de regering om de Bank aan te moedigen om te streven naar mobilisatie van privaat kapitaal om klimaat- en ontwikkelingsdoelen te kunnen financieren, en deze inzet zelfs te intensiveren. Deze leden zijn geen tegenstanders van het aantrekken van private investeringen om het financieringsgat te dichten, maar wijzen de Minister wel graag op het volgende. Private klimaatfinanciering richt zich voornamelijk op mitigatie. Immers, voor de inkoop van mitigerende middelen is een afzetmarkt en derhalve is er een mogelijkheid voor private investeerders om winst te behalen op investeringen. Echter, in de allerarmste landen, waar de effecten van klimaatverandering het hardst worden gevoeld, is geen afzetmarkt voor dergelijke middelen, omdat de bevolking geen besteedbaar inkomen heeft. Daarnaast is het financieringsgat voor adaptatie momenteel veel schrijnender dan dat voor mitigatie. Deze leden verzoeken de Minister daarom rekening te houden met het feit dat private klimaatinvesteringen niet terecht komen in de landen waar deze het hardst nodig zijn, en dat deze zich niet richten op adaptatie, waarop juist investeringen nodig zijn. Op welke manier vraagt de Minister in Wereldbankverband aandacht voor klimaatinvesteringen in de allerarmste landen gericht op adaptatie? Kan de Minister uiteenzetten hoe de strategie van de Wereldbank zich verhoudt tot de afspraken gemaakt in Glasgow omtrent verdubbeling van de financiering voor klimaatadaptatie?

7. Antwoord van het kabinet:

Nederland vraagt de Wereldbankgroep om meer doortastendheid als het gaat om klimaatmitigatie en -adaptatie in de allerarmste landen en de financiering hiervan. Nederland wijst daarbij op het grote belang van ondersteuning bij duurzame, klimaatweerbare ontwikkeling. Het kabinet hecht aan de afspraak van de klimaatconferentie in Glasgow om de collectieve adaptatiefinanciering te verdubbelen tussen 2019 en 2025 en roept ook de Wereldbank op daaraan haar bijdrage te leveren. Het kabinet waardeert de toezegging van de Wereldbank in haar klimaatactieplan voor 2021–2025³ om 35% van de financiering te richten op klimaatrelevante projecten, waarvan minimaal 50% voor adaptatie, ook bij het lage-inkomensloket van de Bank (*International Development Association*, IDA). Minimaal 30 IDA-landen worden geholpen met geïntegreerde klimaat- en ontwikkelingsplannen. De stijging in adaptatiefinanciering is terug te zien in de financiële cijfers van de Bank. Van het bedrag van USD 26,2 miljard dat de Wereldbank committeerde aan klimaatrelevante projecten in fiscaal jaar 2022 was USD 12,9 miljard gericht op adaptatie, een significante toename ten opzichte van het bedrag van USD 7,0 miljard voor adaptatie in 2019.

Volgens het «waterval-principe»⁴ zet de Wereldbankgroep zich in voor private investeringen waar dat kan en enkel publieke investeringen als het moet. De klimaatinvesteringen waarvoor de Wereldbankgroep de private sector wil mobiliseren betreffen zowel klimaatadaptatie als -mitigatie in zowel lage- als middeninkomenslanden. De Bank draagt bij het verbeteren van het investeringsklimaat, het mitigeren van risico's voor private partijen en de ontwikkeling van financierbare projecten. Het blijkt echter dat het gemakkelijker is om private middelen te mobiliseren voor klimaatmitigatie dan voor adaptatie. De Bank heeft in haar klimaatactieplan toegezegd extra op mobilisatie voor adaptatie in te zetten en publiceerde in het voorjaar een rapport met mogelijke handelingsperspectieven hiervoor⁵.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het nieuws dat David Malpass, president van de Wereldbank, twijfelt aan het feit of klimaatverandering bestaat. Deze leden maken zich hierover ernstige zorgen. Deelt de Minister deze zorgen? Kan de Minister bevestigen dat zij de twijfels van de president van de Wereldbank veroordeelt? Kan de Minister uiteenzetten in hoeverre het persoonlijke gedachtegoed van de president van de Wereldbank het beleid van de Bank beïnvloedt? Kan de Minister toezeggen zich hard te maken voor een veroordeling van dergelijke uitspraken door andere lidstaten?

8. Antwoord van het kabinet:

De president van de Bank leek in een *live*-optreden tijdens de *New York Climate Week* de vraag te ontwijken of hij de wetenschappelijke inzichten in klimaatverandering deelt. Daags erna heeft de president geprobeerd deze indruk weg te nemen door zich in een interview met CNN en in communicatie naar medewerkers van de Bank helder uit te spreken over zijn erkenning dat klimaatverandering een urgent, door de mensheid veroorzaakt probleem is en dat hij volledig geïnteresseerd is aan klimaatactie.

³ <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/35799>.

⁴ <https://documents1.worldbank.org/curated/en/859191517234026362/pdf/WPS8320.pdf>.

⁵ [Enabling-Private-Investment-in-Climate-Adaptation-and-Resilience-Current-Status-Barriers-to-Investment-and-Blueprint-for-Action.pdf](https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/35799) (worldbank.org).

Het kabinet is bezorgd over de door president Malpass gewekte schijn dat hij en daarmee de Bank terughoudend zouden zijn als het gaat om de aanpak van klimaatverandering. De Bank is een belangrijke speler in de bevordering van klimaatactie in ontwikkelingslanden en opkomende economieën. De Wereldbankgroep leverde afgelopen boekjaar USD 31,7 miljard aan klimaatinvesteringen, dit is 36% van de nieuwe financieringen van de Bank. Bovendien speelt de Bank een belangrijke rol in het beheer van mondiale klimaatfondsen alsmede bij de ondersteuning en ontwikkeling van nationaal beleid van ontwikkelingslanden.

Nederland zal daarom in het bestuur van de Bank en bij de jaarvergadering benadrukken dat de Bank zich nu extra moet inspannen om leiderschap te tonen op het gebied van de benodigde klimaattransities. Nederland zal het belang van de vergroeningstransitie op basis van de beste wetenschappelijke inzichten benadrukken. Nederland zal daarbij samen optrekken met gelijkgestemde aandeelhouders.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de inzet van de jaarvergadering van de Wereldbank en hebben hier nog enkele vragen over.

Het Needs Assessment dat de Bank samen met Oekraïne en de Europese Commissie heeft opgesteld en dat op 9 september is gepubliceerd, stelt dat 3,4 miljard USD nodig is voor de winter. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of deze 3,4 miljard USD al gefinancierd kan worden via de Wereldbank voor de winter inzet. Op welke termijn kan deze financiering vrijgegeven worden? Kan Nederland hier nog meer in betekenen?

9. Antwoord van het kabinet:

De Wereldbank organiseert samen met Oekraïne op 12 oktober een rondetafelconferentie waarop financieringsnoden centraal staan. (Zie ook de antwoorden op de vragen 4 en 14).

De noden op de zeer korte termijn zijn geraamd op USD 3,4 miljard. De conferentie zal meer duidelijkheid moeten geven over de vraag welk deel hiervan gedekt is en de mogelijke rol van Nederland hierin. De Bank zelf heeft sinds de inval van Rusland in Oekraïne voor een bedrag van meer dan USD 6,9 miljard steun aan Oekraïne verleend⁶ en zit daarmee op de rand van wat zij zelf kan doen, ook gezien de noden elders in de wereld als gevolg van de oorlog in Oekraïne, waarvoor eveneens op financiering van de Bank gerekend wordt.

Wordt deze Needs Assessment ook gebruikt voor hulp via andere multilaterale financiële instellingen zoals de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling?

10. Antwoord van het kabinet:

Het *needs assessment* geeft enkel een kostenraming voor de wederopbouw van Oekraïne. Het gaat niet in op de modaliteiten voor het verlenen van de steun voor wederopbouw of kanaalkeuze. Gezien de immense uitdagingen van wederopbouw zullen alle multilaterale kanalen optimaal benut moeten worden,

⁶ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2022/08/08/world-bank-mobilizes-4-5-billion-in-additional-financing-for-vital-support-to-ukraine>.

inclusief de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD). Gezien de lopende activiteiten van de EBRD in Oekraïne en haar expertise bij de ondersteuning van het bedrijfsleven ligt de inzet van de EBRD ook voor de hand.

Er zal veel aandacht zijn voor de toenemende voedselonze­kerheid. De leden van de CDA-fractie vragen zich af welke acties de Wereldbank kan ondernemen om meer financiering voor het behalen van SDG2 vrij te maken. Kan er meer ondersteuning komen om de voedselzekerheid in met name Afrikaanse landen te verbeteren? Welke landen hebben de grootste noden waar eventuele extra financiering naartoe moet?

11. Antwoord van het kabinet:

Naar aanleiding van schaarste en prijsstijgingen van voedsel, die mede het gevolg zijn van de Russische invasie in Oekraïne, heeft de Wereldbank in juni ruim USD 30 miljard beschikbaar gesteld voor programma's die voedselzekerheid bevorderen. USD 12 miljard hiervan is bestemd voor nieuwe activiteiten. Van dit bedrag wordt USD 22 miljard besteed in Afrika en het Midden-Oosten, met name in de zwaarst getroffen, meest van graan-import afhankelijke landen met hoge armoedecijfers (zoals onder meer Egypte, Mozambique en Jemen). De Wereldbank investeert in verbetering van de voedselproductie, de versterking van lokale en regionale voedselmarkten, de steun aan kwetsbare huishoudens en, met het oog op de langere termijn, de ontwikkeling van duurzame en weerbare lokale voedselsystemen.

De leden van de CDA-fractie hechten veel waarde aan de klimaatfinanciering en financiering van de duurzame ontwikkelingsdoelen die via de Bank gestimuleerd wordt. Deze leden vragen zich af hoe balansoptimalisatie, ook in samenwerking met de regionale banken, plaatsvindt. In hoeverre wordt er al strak gecoördineerd met regionale banken?

12. Antwoord van het kabinet:

Het kabinet onderschrijft het belang van klimaatfinanciering en financiering voor de duurzame ontwikkelingsdoelen door de Wereldbank.

Nederland heeft zich bij onderhandelingen voor de twintigste middelenaanvulling van IDA, die in december 2021 zijn afgerond, ingezet voor balansoptimalisatie. Deze inzet leverde een bedrag van USD 5 miljard aan extra financiering op.

Nederland stimuleert ook balansoptimalisatie bij alle regionale ontwikkelingsbanken. Tot op heden vond er op dit vlak weinig coördinatie plaats tussen deze banken. De recente *Independent Review of Capital Adequacy Frameworks* van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) van de G20 biedt een goede gelegenheid om op een gecoördineerde manier te kijken naar balansoptimalisatie bij alle regionale ontwikkelingsbanken. Het kabinet zich in voor het voortvarend en tijdig opvolgen van de aanbevelingen van deze *Review* en roept daarbij ook op tot meer coördinatie tussen IFI's om deze aanbevelingen op te volgen.

De Wereldbank ondersteunt verschillende projecten in Afrika die door middel van tenders worden vergeven, vaak aan Chinese bedrijven. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of in dergelijke situaties de Wereldbank, als ondersteuner van de Sustainable Development Goals (SDG's), eisen stelt aan deze tenders. Worden in deze tenders de SDG's meegenomen en hoe de bedrijven dit toepassen? Worden er eisen op het

punt van duurzaamheid of internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) aan deze bedrijven gesteld?

13. Antwoord van het kabinet:

In haar aanbestedingsraamwerk stelt de Wereldbank eisen aan milieu en sociale standaarden, zoals voor wat betreft de impact van gefinancierde activiteiten op mens en milieu. Daarbij is er ook aandacht voor duurzaamheid in de ondersteuning die de Bank biedt aan nationale aanbesteders. Ook hanteert de Bank een aanbestedingsaanpak waarbij niet alleen naar prijs gekeken wordt maar ook naar *value for money*, ofwel de waarde die een aanbesteding een land op de lange termijn oplevert om zo te voorkomen dat goedkoop duurkoop is. Tot slot experimenteert de Wereldbank ook met groener aanbesteden⁷.

Het blijft uiteraard een aandachtspunt voor Nederland dat er in aanbestedingen meer rekening wordt gehouden met bijvoorbeeld bredere milieustandaarden. Nederland vraagt in het overleg met de Wereldbank ook aandacht voor de wijze waarop bepaald wordt of een aanbesteding lange termijn waarde toevoegt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de jaarvergadering van de Wereldbank 2022 en de inzet van het Koninkrijk der Nederlanden. Deze leden onderschrijven het grote belang van de onderwerpen die op de agenda staan, zoals de voedsel- en energiecrisis, financiering voor het behalen van de klimaat- en ontwikkelingsdoelen, en de wederopbouw van Oekraïne waarover een rondetafelconferentie wordt gehouden, en delen de mening dat de Bank een belangrijke partner is voor het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen in 2030, de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs en invulling van de afspraken van de COP26. Zij hebben over de agenda en daarbij behorende kabinetsinzet nog enkele vragen.

Rondetafelconferentie wederopbouw Oekraïne

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties sluiten zich aan bij het standpunt van het kabinet dat we Oekraïne en buurlanden die getroffen worden steunen in wederopbouwinspanningen, en dat het initiatief vanuit Oekraïne daarbij leidend moet zijn. Deze leden vragen zich echter af hoe het internationale coördinatiemechanisme dat effectieve monitoring van de besteding van deze enorme bedragen waarborgt, eruit zou moeten zien en hoe het tijdpad eruit ziet voor de totstandkoming van een dergelijk mechanisme.

14. Antwoord van het kabinet:

Het *needs assessment* – een gezamenlijk product van Oekraïne, de Wereldbank en de Europese Commissie – dient als vertrekpunt om de internationale steun aan Oekraïne verder vorm te geven. De komende tijd zal in internationaal verband worden gesproken over mogelijke internationale coördinatiemechanismen. Naast de hierboven genoemde rondetafelconferentie op 12 oktober die de Wereldbank samen met Oekraïne en marge van de Jaarvergadering van de Wereldbank organiseert, organiseert Duitsland als voorzitter van de G7 samen met de Europese Commissie op

⁷ <https://www.worldbank.org/en/projects-operations/products-and-services/procurement-projects-programs>.

25 oktober een expertbijeenkomst over herstel en wederopbouw Oekraïne.

Gezien de urgentie en grootte van de opgave moet de internationale coördinatie zo snel mogelijk vorm krijgen. Het mitigeren van fiduciaire risico's bij de uitvoering in Oekraïne moet hierbij worden meegenomen. Tot die tijd zal steun zoveel mogelijk via multilaterale kanalen moeten worden verleend. Multilaterale organisaties waaronder de Wereldbank kunnen daarbij coördineren tussen donoren en Oekraïne en de modaliteiten voor effectieve monitoring van de steun zo goed mogelijk waarborgen.

Energie- en voedselcrisis

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties zijn tevreden dat Nederland inzet op zo ambitieus mogelijke klimaatfinancieringsdoelstellingen. Over de uitfasering van de financiering van fossielebrandstoffenprojecten vragen deze leden zich echter het volgende af. Hoe verhoudt deze inzet zich tot de toezegging van premier Rutte en veel andere regeringsleiders in Glasgow tijdens de COP26 om per eind 2022 te stoppen met het investeren in fossiele projecten?

15. Antwoord van het kabinet:

De Nederlandse inzet bij de Wereldbankgroep op uitfasering van de financiering van fossielebrandstoffenprojecten, zoals beschreven in het antwoord op vraag 1, is in lijn met de COP26 verklaring.

De Wereldbankgroep heeft zich o.a. via het Klimaatactieplan 2021–2025 verbonden aan dezelfde achterliggende doelen als van de verklaring van COP26: het opschalen van investeringen in energietransitie en het uitfaseren van fossielebrandstoffenprojecten. De financieringstrends van de Bank, als beschreven in het antwoord op vraag 6, lijken grotendeels in lijn met de verklaring van COP26. De Bank heeft zich echter nog niet willen verbinden aan expliciete doelen, tijdspaden en uitzonderingsgronden voor de financiering van fossielebrandstoffenprojecten. Nederland blijft daarom in het dagelijks bestuur van de Bank en bij de jaarvergadering hierom vragen.

Er is nu sprake van een «nee, tenzij»-benadering bij projectvoorstellen, waarbij bijvoorbeeld een uitzondering gemaakt kan worden op grond van een bijdrage aan het oplossen van een energietekort of energietoegang in lageinkomenslanden met extreme energiearmoede. Dit lijkt in tegenstrijd te zijn met het Nederlandse beleid om per eind 2022 zonder uitzondering te stoppen met investeringen in fossiel. Deelt de Minister de conclusie dat deze twee punten volledig tegenstrijdig zijn aan elkaar?

16. Antwoord van het kabinet:

Het kabinet hanteert in de beoordeling van fossielebrandstoffenprojecten de criteria als genoemd in het antwoord op vraag 1. In de kamerbrief van 8 november 2021⁸ over de verklaring van COP26 verwijst het kabinet naar deze beoordelingsgronden.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties zijn blij dat Nederland op het gebied van voedselzekerheid onder andere wil inzetten op een betere situatie voor 32 miljoen mensen, met name voor vrouwen en kinderen. Deze leden zijn benieuwd op welke manier de ambitie zoals beschreven in de BuHOS nota om een feministisch buitenlands beleid te voeren ook op

⁸ Kamerstuk 31 793, nr. 202.

dit vlak verder naar voren zal komen. Hoe moeten we er volgens de Minister voor zorgen dat de fondsen vanuit de Wereldbank juist ook ten goede komen aan bedrijven die door vrouwen gerund worden en die zich bijvoorbeeld richten op het vergroten van de voedselproductie?

17. Antwoord van het kabinet:

Bevordering van gendergelijkheid maakt integraal onderdeel uit van de doelstelling van de Wereldbankgroep om extreme armoede te beëindigen en gedeelde welvaart op een duurzame manier te stimuleren. Het werk van de Bank op het gebied van gender is ambitieus en geldt voor de hele instelling. Zo was 81% van de projecten van de Bank in 2021 *gender-tagged*, wat betekent dat zij doelstellingen bevatten die gericht waren op het verkleinen van de kloof tussen mannen en vrouwen. De Bank wil dit percentage in 2022 en in de jaren daarna verhogen. De Bank focust hierbij specifiek op bevordering van de positie van vrouwelijke ondernemers vanuit verschillende invalshoeken. Zo heeft de Bank een specifieke financieringsmodaliteit (*Women Entrepreneurs Finance Initiative, We-Fi*) die vrouwelijke ondernemers in klantlanden voorziet van toegang tot kapitaal en technische bijstand. Ook heeft de Bank een werkgroep in het leven geroepen die werkt aan het wegnemen van juridische belemmeringen van gelijke mogelijkheden in werk en ondernemerschap van vrouwen. Deze werkgroep heeft eerder dit jaar de studie *Women, Business and the Law*⁹ gepubliceerd, waarin deze wereldwijde juridische obstakels in kaart worden gebracht.

Met welke maatschappelijke organisaties is er reeds contact geweest over wat in dit opzicht de behoeftes zijn?

18. Antwoord van het kabinet:

Het besluit tot het voeren van een Feministisch Buitenlandbeleid (FBB) heb ik met de brief aan uw Kamer van 13 mei 2022¹⁰ met u gedeeld. Begin oktober vinden de in de kamerbrief aangekondigde brede interne en externe consultaties plaats om dit beleid vorm en inhoud te geven vinden. Daarnaast heeft het Ministerie van Buitenlandse Zaken een enquête uitgezet bij maatschappelijke organisaties, de private sector en kennisinstituten. De verkregen input uit de consultaties en de enquête zal verwerkt worden in de beleidsnota FBB. Deze zal waarschijnlijk op hoofdlijnen in november 2022 gereed zijn.

Financiering van de klimaat- en ontwikkelingsdoelen

In de geannoteerde agenda lezen de leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties dat het kabinet van mening is dat internationale financiële instellingen zoals de Bank een belangrijke rol spelen in het adresseren van mondiale uitdagingen zoals klimaatverandering en dit ondersteunen deze leden volledig.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties zijn in aanvulling hierop benieuwd welke concrete doelstellingen Nederland nastreeft als zij de Bank vraagt om zich in te zetten voor de financiering van klimaatprojecten in de publieke, private en financiële sector in partnerlanden om hun portefeuilles in lijn te brengen met de Parijsdoelstellingen en om de financiering van fossiele brandstoffenprojecten te verminderen. Graag zien deze leden een reactie van de Minister op dit punt tegemoet.

⁹ <https://wbi.worldbank.org/en/wbi>.

¹⁰ Kamerstuk 34 952, nr. 162.

19. Antwoord van het kabinet:

Nederland vraagt de Wereldbankgroep en andere multilaterale banken om hun portefeuilles in lijn te brengen met de doelstellingen van het akkoord van Parijs en om hierover regelmatig te rapporteren. De maatregelen die multilaterale banken hiervoor hebben aangekondigd op de klimaatop in Katowice in 2018 (COP24), moeten op de korte termijn zodanig worden uitgewerkt en toegepast dat hun balans ook daadwerkelijk «vergroent».

Concreet betekent dit voor het kabinet dat investeringen van de ontwikkelingsbanken passen binnen het streefdoel van een maximale temperatuurstijging van 1,5°C van het klimaatakkoord van Parijs en aansluiten bij een langetermijnvisie voor een klimaatneutrale, weerbare mondiale economie.

Daarnaast is het van belang dat met projecten de klimaatweerbaarheid in ontwikkelingslanden wordt versterkt door o.a. het identificeren van fysieke klimaatrisico's, het klimaatbestendig maken van investeringen (bijv. infrastructuur) en door klimaatadaptatieprojecten. Gezien de financieringsnoden voor klimaatinvesteringen zet het kabinet zich verder in voor een verhoging van klimaatfinanciering vanuit de multilaterale banken en ondersteunt het streven van de Bank om vanaf 2025 jaarlijks USD 50 miljard aan klimaatfinanciering te verlenen aan lage en middeninkomenslanden¹¹.

Ook hebben de ontwikkelingsbanken een rol bij het ondersteunen van de implementatie en het aanscherpen van nationaal klimaatbeleid als neergelegd in *Nationally Determined Contributions*. Begrotingssteun en publieke projecten dienen waar mogelijk aangegrepen te worden om hervormingen aan te moedigen, bijvoorbeeld voor het afbouwen van fossiele energiesubsidies.

De specifieke inzet op uitfasering van fossielebrandstoffenfinanciering is beschreven in antwoord op vraag 1.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties zijn op het gebied van financiering van klimaat- en ontwikkelingsdoelen benieuwd op welke manier de Minister zal bijdragen aan het voorstel van innovatieve financieringssystemen die toegankelijk zijn voor lokale boeren en maatwerk leveren volgens reeds bestaande sociale en ondernemingsstructuren in landen en regio's.

20. Antwoord van het kabinet:

Het kabinet stimuleert de Bank om meer te doen aan het mobiliseren van privaat kapitaal voor het behalen van de SDG's en klimaatdoelen. Daarbij vraagt het kabinet de Bank om een brede, holistische visie, waarbij de Bank onder meer op een innovatieve manier inzet op het vergroenen van de financiële sector in ontwikkelingslanden, het verbeteren van het investeringsklimaat en het scheppen van betere randvoorwaarden voor private investeringen. De jaarlijkse financiële stromen naar ontwikkelingslanden voor klimaatactie bedragen volgens de Wereldbank nu minder dan USD 425 miljard, waarvan USD 230 miljard voor China. Volgens de Bank is voor 2030 minimaal een verviervoudiging nodig.

¹¹ <https://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=EZSHARE-1729984378-16>.

Ook willen deze leden graag weten hoe de Minister ervoor wil zorgen dat de ambitie om het Nederlandse bedrijfsleven nadrukkelijker op de kaart te zetten bij de Bank en zo de toegang tot de klimaatfondsen te verbeteren, niet ten koste gaat van de klimaatfinanciering, juist voor die landen die het nu het allerhardst nodig hebben omdat zij al op grote schaal te maken hebben met de gevolgen van klimaatverandering.

21. Antwoord van het kabinet:

Gezien de klimaatprioriteiten van de meest kwetsbare landen, vraagt Nederland de Wereldbankgroep nadrukkelijk om haar financiering scherper te richten op deze prioriteiten, zoals vastgesteld in de nieuwe landendiagnose van de Bank in de vorm van *Country Climate and Development Reports*. In de energie-sector stimuleert Nederland extra aandacht voor grootschalige onderwerpen als wind op zee en waterstof, alsook voor kleinschalige oplossingen voor de armste en meest kwetsbare huishoudens, zoals kleine zonne-energiesystemen en schone kookoplossingen. De klimaatoplossingen die Nederlandse bedrijven hierop te bieden hebben worden door Nederland onder de aandacht gebracht van de Wereldbankgroep om daar cofinanciering op aan te trekken. Dat geldt zowel voor mitigatie- als voor adaptatieprojecten in middeninkomenslanden en in lage inkomenslanden. Bij een recente studiereis van de IFC naar Nederland zijn bijvoorbeeld Nederlandse oplossingen voor wind op zee gepresenteerd.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties zijn benieuwd naar de reactie van de Minister op de internationale oproep om de schuld/BNP-ratio voor landen die lenen te herzien, in de context van het aanpassen aan en het mitigeren van klimaatverandering en het herstellen van klimaatschade. Juist de landen met een lager BNP worden het hardst getroffen door de gevolgen van klimaatverandering en hebben de meeste financiering nodig om hier mee om te gaan.

22. Antwoord van het kabinet:

Klimaatverandering heeft significante gevolgen voor macro-economische ontwikkelingen en de betalingsbalans van ontwikkelingslanden, nu en in de toekomst. Het is essentieel dat landen zowel in adaptatie als in mitigatie investeren om klimaatrisico's het hoofd te bieden. Nederland erkent de problematiek dat hoge internationale publieke schuldenniveaus een rem vormen op de financieringen voor klimaat en steunt initiatieven die landen bij de financiering helpen. Daarom steunt Nederland het opnemen van klimaatrisico's en risico's op natuurrampen in de schuldhoudbaarheidsanalyses van het IMF en de Wereldbank. Daarnaast steunt en financiert Nederland de *Resilience and Sustainability Trust* (RST) van het Internationaal Monetair Fonds (IMF), een instrument waarmee het IMF financiering aan kwetsbare opkomende economieën en lage-inkomenslanden verschaft voor hervormingen die de risico's van onder meer klimaatverandering en pandemieën mitigeren en die tevens stabiliteit van de betalingsbalans in de toekomst borgen.

Tot slot willen de leden van de PvdA- en GroenLinks-fracties de Minister vragen om zich hard te maken voor het normaliseren van natuurrampen en het inbouwen van clausules over pandemieën in schuldinstrumenten, om ervoor te zorgen dat landen die lenen de schokken in dergelijke gevallen beter aankunnen, zoals ook Minister-President Mottley van

Barbados adviseerde tijdens de Algemene Vergadering van de VN vorige week.¹²

23. Antwoord van het kabinet:

Schuldinstrumenten die rekening houden met externe schokken van landen zoals natuurrampen en pandemieën kunnen een effectieve bijdrage leveren aan het financieren van noodhulp en vervolgens van herstel. Er bestaan verschillende mogelijkheden om deze risico's voor landen af te dekken zoals bijvoorbeeld *catastrophe bonds* van de Wereldbank. Deze instrumenten worden steeds vaker ingezet. Als deze instrumenten een duidelijke toegevoegde waarde hebben ten opzichte van regulier schuld papier, staat Nederland hier positief tegenover. Zo is Nederland voorstander van het programma *Capital at Risk* van de Wereldbank, een initiatief dat risico's voor landen van externe schokken overdraagt van ontwikkelingslanden naar kapitaalmarkten. Zo heeft Jamaica vorig jaar dankzij dit programma van de Wereldbank een *catastrophe bond* ter waarde van USD 185 miljoen op de markt gebracht. Deze obligatie is gekoppeld aan stormschade.

---

¹² <https://www.ft.com/content/e0f65580-8d84-49ec-82b7-47c1b06563b0>.